

երկր ճառերէն առաջին տեղին ունի *περι τής παροιουσίας 'ωδάννου εις τὸν ἄδην* (սեւ Migne, Pat. gr. 86, I, 503 ff.) խորագրերը կրող ճառը, որուն հաւատարմութիւնը իր յերկայացընէ «*Սերէսոսի գլխակարգութիւնը*» վասն գայտսեան Եովհաննէի դժոխս», ճառիս գրական նկարագիրը շատ շուտ տեղի տուաւ բանաւոր կանգնած յարուցանելու Էւսեբոսեցի հեղինակութեան դէմ եւ Թիլոյ հաստատեց վերջնականապէս թէ գրութեան հեղինակն է Եւսեբիոս Ալեքսանդրացի (Thilo, Ueber die Schriften des Eusebins von Alexandrien եւ այլն, էջ 27), որ օգտուած է Նիկողեմոսի աւետարանէն (սեպ, էջ 80[c])։ Հայերէն թարգմանութեան հրատարակութեան կարեւորութիւնը կը շեշտենք այս տեղ գլխաւորաբար այն պատճառաւ որ Allazizի յոյն ընթերցողը վիեննական ձեռագրէն կարեւոր տարբերութիւններ ունի, որոնց մէջ ընտրութիւն ընելու համար մեծ նպաստ կրնայ մատու. կարարել էլ միանշանի օրինակը։

Եւսեբոսի Ալեքսանդրացոյ գրութիւններէն ունիք պահուած յանուան ուրիշ երկու ճառ ալ «Երանելոյն Եւսեբի Ալեքսանդրոս եպիսկոպոսի ասացեալ ի համարձեռն տեսնել մերոյ Թիսուսի Գրիստոսի», (էիս տից ἀνάληψιν τοῦ κυρίου), որուն սկզբնաւորութիւնն է «Բանդի շերտհարս Եստոճոյ» (Ջարբ. անդ, էջ 432—3) ուրեքն էπειծի չարու տօ յւրօս իմօն եւ այլն (սեւ Thilo, անդ, էջ 33), Սոյն ճառը էլ միանշանի թ. 914 (կարենեան, էջ 82) եւ վիեննայի թ. 10 եւ 224 (ճաշեան, էջ 99, 582) կը վերագրուի «մենի Եւսեբի պատմագրի», իսկ «ունշը որ Սերբիանոսի եպիսկոպոսի Եմեսու կ'ընծային զայն» (Ջարբ. հանալեան, անդ, 433), էլ միանշանի թ. 918, Վենետիկոյ ճառընտիր, Ժ. Ե. եւ Գարիսի թիւ 324 (Anciens fonds) ձեռագիրներէն յոյն օրինակին հետ ի միասին ուղղադարձը կը սեպահանեն Եւսեբիոսի Ալեքսանդրացոյ։ Երկրորդն է «Եւսեբիոսի եպիսկոպոսի վասն հարցման Ալեքսանդրի վան կիրակէի», (Մատենագարան, էջ 433), որ վիեննայի Կ. Կ. Մատենագարանին մէջ հետեւեալ զլիակարգութիւնը կը կրէ Macarii Alexandrini ἐκ τῶν ἑρωτησέων πρὸς τὸν μέγαν Εὐσέβιον Ἀλεξανδρείας, սեւս այս մասին Թիլոյի մեկնութիւնը եւ սրբագրական փորձը (էջ 37)։

Հ. Ա. ԱՊՈՒՄՍԵՄ

ՄԱՅՆԱԳԻՏԱԿԱՆ

ԵՐԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՀՈՐԴԱՐՈՒԹՅԱՆ ՀՐԸ-ՏՐԱՎԱԹՅԱՆ 1896—1910

(Հարգանքներով)

*1352. Lehmann C. F. — [Ueber die armenische Expedition]: Verhandl. der Berlin. anthrop. Ges. 1899, p. 586—614. Mittell. d. Hamb. geogr. Gesell. 16 (1900) und WZKM. 16 (1900).

1893. — — Von der deutschen armenischen Expedition: WZKM 14 (1900), p. 1—45, 176 f.

[Հայ. թարգմ. «Հանդ. Ամս. 1900 էլ 215-9, 243-248, 287-94, 336-40 (Հ. Բ. Տ.)։]

1894. — — Vorschläge zur Sammlung der lebenden armenischen Dialekte: Verhandl. 13 Or.-Kongr. p. 141—3.

*1355. Lehmann C. F. — Weiterer Bericht über den Fortgang der armenischen Expedition: Z. f. Ethnol. 31, p. 281—90, 487—9, 579—614, 661—67.

*1356. Lehmann-Haupt. — Zur älteren Geschichte Armeniens und Mesopotamiens: *Արմ.* 1908, p. 568—75. *Հմտ.* Abhandl. d. Gesell. d. Wiss. Götting (1907), p. 183.

*1357. Lehmann C. F. — Zur Arsakiden-Aera: Beitr. z. alt. Gesch. 5 (1905), p. 128—80.

1358. — — Zwei griechische Inschriften römischer Zeit aus Klein-Armenien und Kommagene. Festschrift zum Otto Hirschfelds Geburtstag, Berlin 1903, p. 391—407.

1359. — — Zwei unveröffentlichte chaldäische Inschriften: ZDMG 58 (1904), p. 815—62 (ill.), 859—63. [Արմատագրութիւնը Հայկականը։]

*1360. — — [Եւսեբիոսի ի սրբագրութիւնը Ամսիսի ընտանի ուղեւորութեան ի Հայս։] Z. f. Ethnol. 32 (1900), p. 430—439; LC 1900, p. 1744 f., 1794—6; Beil. Allg. Ztg. 1900, p. 5 f.

1361. — — *Sus Belck W.* — Huntigton E.

1362. Leiden'sgestalten am Ende des 19. Jahrhunderts. — Sembar Bagdasarianz. — Geschildert von einem Mitgenossen. Zürich, Schold-Develay, 24 p.

1363. Leidinger Georg. — *Annales Caesarienses* (Kaisheimer Jahrbücher): Sitzungsbd. d. K. Bayer. Ak. d. Wiss. phil.-hist. Cl. 1910, 7 Abb. München, 1910. 8°, 87 p.

[Հայկազարէ կը հրատարակէ հոս լատ. վանքադիր մը այն պատճառովն, զոր որս. Մոնիկոսը կապան խանի միջառնութեանը զարդ յաւիթ Բ. ին ի Հայոց Հեղինակ Բ. Թապարդի, ընդդէմ Նոյնիսի սուլաւնը։ Տես մանրամասն տեղեկութիւն վանքադիրս վրայ էջ 20—22: Պատգիւր էջ 34—37:]

1364. Leist Arthur. — Armenischer Brief: Nachrichten aus dem Orient I (1901), Nr. 3, p. 8—4.

1365. — — Armenische Dichter. Übersetzt von —. Dresden und Leipzig, E. Pearson's Verlag. 1898, 8°. 83 p. K —, 90.

[Հայ. թարգմ. «Հանդ. Ամս. 1898, էլ 343 (Բ.)։]

1366. — — Armenische Dichter: Das literarische Echo, 15. Dez. 1899.

*1367. — — Das georgische Volk. Dresden. Pearson, 1903, 8°, VII 328 p. (ill.) Mk. 5. —.

- *1893. — Wortdeutungen: Arch. f. slav. Philol. 28 (1907), p. 36—9.
[Հոնութիւն այս բաներու վրայ:]
1894. Lidgett Elizabeth S. — An ancient people. A short sketch of Armenian history. London, J. Nisbet & Co. 1897. 8°, p. XII, 64 p.
- *1895. Liechtenhan R. — Die pseudo-epigraphische Litteratur der Gnostiker: Z. f. neutest. Wiss. 3 (1903), p. 227—37, 286—99.
[Աղանայ սնդակեղական գրոց այս արգղմանութիւնը նկատողութեան կ'անունի:]
- 1895a. — Lied der Waisenkinden aus Wank (aus dem Kurdischen übersetzt): Der christl. Orient 5 (1904), 134 p.
1896. Ligne ottomane de l'Enseignement. Constantinople, Mourkiades 1909. 8°, 14 p.
- *1897. Lindau R. — Ein unglückliches Volk. 2 Bände. Հրատարակուած Նախնաքար Vossische Zeitungի մէջ:
- 1897a. — Liparit. — Die Kurden und die Armenier: Der christl. Orient 5 (1904), p. 170—4.
[Գլխաւոր. *Մուրթն 1903, №. 10, էջ 181-6 (Վ. Յոնքիսեան):]
1898. Liturgie de la Messe arménienne avec les réponses en latin (en cas de nécessité) pour assister au célébrant [Par G. Gamsaragan]. Anvers, 8°, 40 p. Prix: Fr. 1.—
- *1899. Lohmann Ernst. — Durch Sophene und Kataonien: Globus 90 (1906), p. 37—42, 53—7 (ill.).
1400. — — Ein Denkmal des Nero in Armenien. Mitteil. aus d. Orient 2 (1907), p. 148—9.
1401. — — Im Kloster zu Sis. Ein Beitrag zu der Geschichte der Beziehungen zwischen dem Deutschen Reiche und Armenien im Mittelalter. Striegau in Schlesien, Verlag Reinhold Urban, 1901, 8°, p. 33. Mk. 2.—
[Գլխաւոր. *Հանդ. Ամս., 1901, էջ 305—311 (Հ. Յ. Տաշեան). — LC. 1902, p. 933f. (-mg.). — DL. 1902, p. 2089 f. (N. Bonwetsch). — Մասիս, 1903, №. 4 (Մարտի Թ.):]
1402. — — Jahresbericht des deutschen Hilfsbundes für christl. Liebeswerk im Orient. Erstatet von — —. 2. Aufl. Frankfurt a. M. 1900, 8°, p. 31. Mk. —.40.
1403. — — Kurden und Armenien: Mitteil. aus d. Orient 7 (1904), p. 7—10, 32—4.
1404. — — Die Römisch-katholische Kirche in Armenien: Արգ 2 (1900), p. 37—9, 43—44, 54—5, 63, 67—68.
- *1405. — — Rainer. Skildringer of armenische Forhold af Tilstande. Kopenhagen, 1906, 8°, p. 50. K — 25.
1406. — — Trümmer. Heft 1: Trümmer. Ein Stück Wüste. Verankene Schätze. Ausbildung der Knaben. Die Frauenfrage; Krankenpflege. Das Tränenal. Dinglingen. St. Johannesdruckerei, 1905, 8°, p. 32. Mk. —.30.
- *1407. Loil E. — Rome et Byzance. Tournai, Casterman 1901, 8°, p. 140.
- *1408. Loiseau Charles. — Le Côté social de la question d'Orient: La Quinzaine 67 (1897), p. 388—408, 68, p. 480—507.
- *1409. Lombard Alfred. — Etudes byzantines. Constantin V. empereur des Romains (740—775). Avec une préface de Ch. Diehl. Paris, Alcan, 1902, 8°, p. III, 175.
- *1410. — Jean. — Byzance. Préface de Paul Marqueritte. Illustrations de A. Leroux. Quarantième éd. Paris, Paul Ollendorf, 1901, 8°, VIII, 403 p.
1411. Longuet Jean. — Տես Mac Coll, Le Sultan.
- *1412. Loofs Fr. — Symbolik oder christliche Konfessionskunde I. Tübingen und Leipzig, Mohr, 1902, 8°, p. XVI, 430 p.
[Հայկական բաժնից Թարգմ. Վ. Վ. *Արար, 1902, էջ 627—639:]
- *1413. Lorimer G. C. — The türkisch power in history and in prophecy. Boston 1896.
- *1413a. Lübbeck Konrad. — Die dogmatischen Anschauungen der schismatischen Kirchen des Orients: Theol. und Glaube I (1909), p. 777—87.
- *1414. Lübke Wilhelm. — Grundriss der Kunstgeschichte II. Die Kunst des Mittelalters 2. Aufl. vollständig neu bearbeitet von Max Semrau. Stuttgart, Paul Neff, 1901, 8°, 450 p.
[Գլխաւոր յայտնաւոր քրիստոնէական գիշարեանց վրայ է հայտ եւ ի վերջ: — Գլխաւոր. Byz. Zeit. 12 (1903), 422—3 (J. S.):]
- *1415. Luchaire Ach. — Innocent III. La question romaine d'Orient. Paris, Hachette, 1907, 16°, 303 p. Fr. 8.50.
1416. Lüdtkke Dr. W. — Armenische Nestorians: Zeitschr. f. Kirchengesch. 29 (1909), p. 385—387.
1417. Avedik Lukács. — Az örmény kereszténység eredete. Erzsébetváros 1904, 8°, 108 p.
- 1417a. — — Dicsőítő beszéd, melyet Eadokia császárné által szavaztattott uryanszjáz Ss. János, Kappadocianak Coccusus városában. Erzsébetváros, 8°, 43 p.
- *1418. Lugane Placido. — San Miniato a Firenze. Storia e leggenda: Riv. di stud. rel. 2, p. 222—245, 482—505.
[p. 482f. „Vermutung armenischer Herkunft.“]
1419. Lundström Euni. — Olof Celsius d. ä:s Diarium öfver sin resa i Italien åren 1697. och 1698. Göteborg, 1909, 8°, p. VI, 90. K 3.—
1420. Lussignan Guy de. — Nouveau dictionnaire illustré français-arménien. Tome premier A—H, Tome second J—Z. Paris, Marris père et fils, 1900—1903. 4°, p. XIV, 1060; XIV, 817.
- [Գլխաւոր. *Մասիս, 1901, №. 1-2. — *Հանդ. Ամս., 1901 էջ 16-18 եւ 1903 էջ 272-4 (Հ. Գ. Մ.): — *Արար, 1901, №. 2. — *Արար, 1903, №. 4-5. — *Եկեղ. Հայաստան, 1901, №. 16—17. — *Բիզանդ. 1901, №. 1436 (Մոսկով): — *Արգ 1901, էջ 137-8 (Հ. Մ. Սարգսեան): — *Մուրթն, 1901, №. 1:]
1421. — — Նորոգ. Deuxième édition Զ. Պրիս, տպ. Յ. Մասիս. 1909—1910, 4°, Կ. 1060+814 էջ: Գին 120 դր.: Հրատարակ. Ս. Աշտուրյան
1422. — — Prince Royal de Jérusalem, de Chypre et d'Arménie aux puissances signataires du traité de Berlin: La France 38 (1899), Samedi soir 7 Janvier.
1423. Lyall Edna. — Martyrs d'Arménie. Autobiographie d'une vérité. Avec une préface de G. Godet. Traduit de l'anglais avec l'autorisation de l'auteur. Neuchâtel, Attinger Frères, 1896. 8°, p. 76. Fr. 1.—

1424. Lynch H. F. B. — Armenia. Travels and studies. In two volumes. With 187 illustrations, reproduced from photographs and sketches by the author, numerous maps and plane, a bibliography and a map of Armenia and adjacent countries. Vol. I. The Russian provinces. — Vol. II. The Turkish provinces. London. Longmans 1901. 4°, p. XV, 470; XI, 612.

[Հայաստան]. Ggr. I. 18, p. 608 f. (C. W. Wilson). — Ac. 60, p. 560. — Ath. 1901. II, p. 211 f. — Littérature 9, p. 231 f. — Asien I (1902), p. 59 f. (F. Sarr). — Z. Ges. f. Erdk. B. 1902, p. 363 f. (G. Rolaff). — Dial 32 (1902), p. 203 f. (J. M. Price). — Man 1902, p. 153—5 (D. G. H.). — As. Qu. Rev. 13 (1902), p. 180 f. — SR. 32 (1902), p. 306 f. — Preuss. Ib. 114 (1903), p. 149—52 (P. Rohrbach). — PM. 49 (1903), p. 231—6 (C. F. Lehmann). — Scott. ggr. Mag. 18 (1904), p. 47—52. — Armenia (Bost.) I (1905), Nr. 7, p. 12—22. — L'Arménie 1901, Nr. 154—155. — Weser Zeitung 1903 15/17 (B.). — Հայ Յեղեղ. Բ., էջ 203—214 (Տէր Յովսէփեան Թորոն): — Հայաստ., 1902, Թ. 6: — Հայաստ., 1901, էջ 181—2: — Մոլոք, 1901, Թ. 8 (Հ. Ա.): — Մշակ, 1901, Թ. 129, 158, 192, 248—9 (Յովսէփեանց Ե.): — Հաստատեցեր Թարգմ. «Բագմ», 1901, Թ. 10, 1902, էջ 33—34, 78—83, 170—74, 236—41, 370—76, 428—34 (Հ. Մ. Սարգսեան): — Որոշ ճանապարհ թողմ. Յովսէփեանց Գ.: — Սոքոկոս Լինչ (Հեղ. լատին. և ինքնակենս.): Լոնտոն 1902. 8°, Թ. 160 էջ: Տես նաև Հայ. գրք. մէջ:]

*1425. — — The Armenian question. Europe or Russia? : Contemp. Rev. (1896), p. 270—76.

*1426. — — Ascent of mount Ararat: Scribner's Mag. 19 (1896), p. 215—35 և Mountain Climbing (1897).

*1427. — — and F. Oswald. — Map of Armenia and adjacent countries. The material compiled by W. Schawe 1:100.000. London 1901.

[Հայաստան]. Peters. Mitteil. 47, 108 p. (Habenicht).]

*1428. Lynch H. F. B. — Queen Lukeria of Gorelowka: Harters Mag. 1896.

1429. La lyre arménienne [Dikran Déravian]: L'Arménie 1903, Nr. 172:

*1430. M. B. — Bemerkung zur Orientalischen Frage: Preuss. Jahrbücher 1896, Okt. 133—148.

1431. M. M. — An armenian singer [Agnes Chopourian]: Arm. (Bost.) 3 (1907), Nr. 5, p. 44—6.

1432. Mac Coll Malcolm. — L'Arménie devant l'Europe. Le gouvernement Turc est une theocratie. Paris. A. Davy, 1897. 8°, X, 120 p.

*1433. — — La Sultan et les grandes puissances. Traduit de l'anglais par Jean Longuet. Préface d'Urban Gohier. Paris, Alcan, 1899.

*1434. Mac Cullagh Francis. — The fall of Abd-ul-Hamid. London, Methuen, 1910. 8°, p. 380. 10 s.

*1435. Macdonald G. — The coinage of Tigranes I. Num. Chr. 2 (1902), p. 193—201. Vgl. DL. 1902, p. 3103 f.

1436. Maclean A. J. — Տես Rituale Armenorum.

1437. Macler Frédéric. — L'apocalypse arménienne de Daniel: Ն զիսն՝ Les apocalypses apocryphes de Daniel: (Paris, Noblet, 1895. 8°, 118 p. =

Rev. hist. rel. 38, p. 37—58, 163—76, 288—319). p. 56—88.

[Հայաստան]. Hist. Jb. 18, p. 465 f. (F. Kamper).]

*1438. — — Armenia (Christian): Encyclop. of rel. and ethics I, p. 802—7.

1439. — — Catalogue des manuscrits arméniens et géorgiens de la Bibliothèque nationale. Paris, Leroux, 1908. 8°, p. XXX, 204.

[Հայաստան]. «Բիզանդ» 1908, Թ. 3532: — «Բագմ», 1908, էջ 287—88 (Հ. Մ. Յովսէփեան): — Rev. de l'Or. Chrét. 1908, 386 p. (F. Nan).]

1440. — — Extraits de la Chronique de Mari-bas Kaldoyo (Mar Abbas Katina [?]). Essai de critique historico-littéraire: Journ. As. Sér. 9, t. I (1903), p. 491—549.

*1441. — — Histoire de trois femmes... : Rev. des trad. p. 1903 Nov.

*1442. — — La littérature moderne (Raffi, Barounian, Marie Sevedjian: Rev. Foi et Vie 1905, 16 Juillet.

1443. — — Moïse de Kharène et les travaux d'Auguste Carrière. Paris 1902. 8°, p. 12. (= Rev. arch. 41 (1902), p. 293—305.

1444. — — Mosaique orientale. I. Epigraphica [... Note sur l'inscription arménienne de la cathédrale de Bourges]. II. Historica [Notice syriaque d'un manuscrit arménien. Documents relatifs à l'imprimerie arménienne établie à Marseille... Requête de O v a n e s O g l o u K i v o r k et Carabed frères.] Paris Geuthner, 1907. 8°, p. IV, 94. Fr. 5.—

[Հայաստան]. Le Musée 1908, 9, Nr. 4 (J. F.). — Rev. cr. 1909, 202 p. (A. Meillet). — Rev. d. ét. ethnogr. I, 180 p. (A. v. Geurep). — Luzac's Or. List. 19, 18 p. — Rev. de l'Or. chrét. 13 (1907), 108 p. (F. Nan). — Rev. d. quest. hist. 83 (1907), p. 257 f. — Հայկ. Ամս., 1908, էջ 156—8 (Հ. Ն. Ա.): — «Բիզանդ» 1908, Թ. 3532: — Mél. de la Fac. orient. 3 (1909), p. 27*—31* (Bongenalle Séb.). — Rev. de l'hist. des rel. 57, 136 p. (P. A.). — Or. Lx. II, 551 p. (F. Bork). — Bessarione 12 (1908), 235 p.]

1445. — — Notes de Chaban de Cibirid sur les Arméniens d'Amsterdam et de Livourne publiées par — — Anahit 1904, Nr. 1—2.

1446. — — Note sur quelques manuscrits arméniens avec reliure à inscription. Paris 1905. 8°, p. 7. Extraits de la Revue «Banaser» 1905.

1447. — — Notre Dame de Billis. (Codex Paris. Saiti. Arménien 41). Texte arm. publié par — — Extrait du «Banaser» 1905, p. 289—303. Paris, Impr. Polyglotte, 1906.

*1448. — — Zoulomis (conte arménien): Rev. chrét. 4 (1905), p. 309—19.

1449. — — Տես Contes arméniens. — Etudes sur la miniature. — Histoire de Pharmani. — Pseudo-Sebès. — Histoire d'Heraclius... Sebès. — Choix de fables. — Sevadjian Marie.

*1450. Maclell M. — Armenia and the Transval: Fortnightly Rev. 59 (1896), p. 313—329.

*1451. Maereker G. — Beiträge zur Erforschung Kleinasiens. I. Das Stromgebiet des unteren Kysyl Yrmak (Halys). — II. Erkundigungen und Routen-Aufnahmen im Gebiet des Kysyl Yrmak und des Yesil. Von

